

N:o 65.

Ank. till Riksd. kansli den 4 maj 1897, kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående restaurering af det så kallade gamla kungshuset i Stockholm.

(2:dra U. A.)

I en den 4 december 1896 aflåten, till statsutskottets förberedande behandling öfverlemnad proposition (n:o 2) har Kongl. Maj:t, under åberopande af propositionen bifogadt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen medgifva, att af behållningen å fonden för anordnande af lokaler för statens embetsverk i hufvudstaden finge disponeras ett belopp af 82,000 kronor till restaurering utvändigt, i öfverensstämmelse med uppgjorda ritningar, af det så kallade gamla kungshuset i Stockholm.

Till åberopade statsrådsprotokollet har föredragande departementschefen anfört följande.

Under erinran, hurusom den andel af det under riksstatens sjunde hufvudtitel med 200,000 kronor uppförda reservationsanslaget till byggnader och reparationer, som utan åsidosättande af kronans i landsorterna befintliga byggnader lämpligen kunde tagas i anspråk för underhållet af kronans hus i hufvudstaden, eller omkring 100,000 kronor årligen, visat sig dittills ej lemna tillgång till andra arbeten än de

nödvändigaste invändiga, orsakade af förändringar inom embetsverk eller af tidens kraf, hade öfverintendentsembetet i skrifvelse den 24 september 1889 hemställt, att Kongl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra framställning om anvisande af medel till förbättringar utvärdigt af omfördälda hus, dertill enligt upprättadt kostnadsförslag skulle erfordras ett belopp af sammanlagdt 205,350 kronor, med hvilket belopp hufvudsakligen afsetts att försätta vissa uppräknade hus i sådant skick, att de åtminstone ej framstode såsom i ögonen fallande vanprydliga i jämförelse med enskilda verks eller personers angränsande egendomar, äfvensom att låta det så kallade gamla kungshuset å Riddarholmen, hvars historiska betydelse, form och läge mera än de öfriga husen gjorde det förtjent af uppmärksamhet, undergå en restaurering i arkitektoniskt hänseende, därför enligt upprättade ritningar och kostnadsberäkningar skulle af nyssnämnda kostnadssumma åtgå ett belopp af 73,000 kronor.

Då denna öfverintendentsembetets framställning den 11 januari 1890 anmäldes inför Kongl. Maj:t, hade dåvarande departementschefen, som i öfrigt biträdt sagda framställning, anfört, att han beträffande den ifrågasatta restaureringen af gamla kungshuset visserligen erkände det tilltalande i tanken att åt denna byggnad gifva ett skick, som motsvarade dess läge och historiska betydelse — och detta så mycket mera, som, enligt hvad de af öfverintendentsembetet insända ritningar utvisade, ett anslående resultat i detta afseende skulle kunna vinnas för en jämförelsevis mindre betydande kostnad — men likväl ansåge staten icke böra samtidigt belastas med kostnaden så väl för detta som för de öfriga föreslagna arbetena, och vid sådant förhållande funne förstnämnda arbete, såsom mindre oundgängligt, för det dåvarande böra vika för de senare. I öfverensstämmelse med den af departementschefen sålunda uttalade uppfattning hade Kongl. Maj:t af Riksdagen äskat det af öfverintendentsembetet förordade anslagsbeloppet med afdrag af den för restaurering af gamla kungshuset uppförda summan, 73,000 kronor, men med tillägg af 15,000 kronor för annat uppgifvet byggnadsarbete, eller sammanlagdt 147,350 kronor. Denna Kongl. Maj:ts framställning hade bifallits på det sätt, att Riksdagen för angifna ändamål beviljat ett extra anslag af 100,000 kronor att utgå under två år.

I skrifvelse till Kongl. Maj:t af den 25 oktober 1892 hade öfverintendentsembetet derefter anmält, att af de kronans hus i hufvudstaden, som enligt embetets berörda, år 1889 gjorda framställning vore afsedda att för det då begärda extra anslaget till sitt yttre iståndsättas,

under de följande årens lopp för medel från dels det ordinarie reservationsanslaget till byggnader och reparationer, dels det af Riksdagen för omförmälda ändamål beviljade extra statsanslaget åtskilliga i större eller mindre omfattning undergått en välbehöflig restaurering, medan, enligt hvad öfverintendentsembetet inhemtat, vederbörande myndigheter hade för afsigt att till Kongl. Maj:t ingå med framställningar om beredande af särskilda anslag för vissa andra byggnaders mer eller mindre fullständiga om- eller tillbyggnad, så att bland dem, som af öfverintendentsembetet blifvit hos Kongl. Maj:t föreslagna att till sitt yttre restaureras, endast återstode gamla kungshuset och ett annat hus, om hvilket nu icke vore fråga.

Öfverintendentsembetet hade vidare anfört, att de af embetet i dess skrifvelse den 24 september 1889 åberopade förhållanden i fråga om otillräckligheten af de för embetet till underhåll af kronans hus i Stockholm tillgängliga medel fortfarande i oförminskad grad egde giltighet och att sålunda det till embetets disposition ställda anslaget till byggnader och reparationer, lika litet för framtiden som dittills, skulle komma att lemna tillgång till utförande af reparationsarbeten af den omfattande beskaffenhet, som sistberörda hus tarfvade. Å andra sidan kunde embetet icke frånträda sin förut uttalade åsigt, att gamla kungshuset med hänsyn till dess så väl historiska vikt som arkitektoniska värde och särdeles framstående läge kräfdde en yttre restaurering, värdig sagda företräden, och hade därför trott sig böra hos Kongl. Maj:t förnya sin förut gjorda, men då endast med hänsyn dertill, att samtidigt begärts ett icke obetydligt anslag till reparationsåtgärder, som af Kongl. Maj:t pröfvats vara af oundgängligare art, icke understödda framställning om beredande af medel till ifrågavarande byggnads restaurering jemväl i arkitektoniskt hänseende.

På grund af hvad öfverintendentsembetet sålunda anfört hade embetet, med öfverlemnande af genom embetets försorg upprättade nya ritningar med tillhörande beskrifningar och kostnadsförslag till yttre restaurering af nämnda byggnad, hemställt, att Kongl. Maj:t måtte till Riksdagen aflåta proposition om anvisande af ett belopp af 73,000 kronor för restaurering utvändigt, i öfverensstämmelse med de af embetet uppgjorda ritnings- och kostnadsförslag, af det så kallade gamla kungshuset. De af embetet insända ritningarna till restaurering af det ifrågavarande huset skilde sig i vissa mindre betydande afseenden från de förut uppgjorda, men den beräknade kostnadssumman vore densamma enligt de båda förslagen.

Öfverintendentsembetets berörda framställning hade anmälts inför Kongl. Maj:t den 24 februari 1893. Föredragande departementschefen hade dervid anfört, att den ifrågasvarande byggnaden tvifvelsutan till sitt yttre vore i det bristfälliga skick, att den högeligen tarfvade en genomgripande reparation. Såsom af omförmälda framställning framginge, innefattade emellertid den ifrågasatta åtgärden något mer än en sådan reparation, nemligen en restaurering i arkitektoniskt hänseende. Af öfverintendentsembetet meddelade uppgifter rörande de å anslaget till byggnader och reparationer disponibla tillgångar ådagalade tillfyllest, att det icke kunde blifva tal om att från detta anslag bereda medel till den ifrågasatta restaureringen af sistnämnda byggnad. Departementschefen hade därför anslutit sig till öfverintendentsembetets uppfattning om önskvärdheten deraf, att restaureringen af gamla kungshuset möjliggjordes genom anvisande för ändamålet af särskilda medel. Bristfälligheterna å husets yttre vore så betydliga, att å deras botande i hvarje fall måste inom den närmaste framtiden nedläggas icke ringa kostnad. Då så vore, syntes det erbjudna tillfället icke böra försummas att i sammanhang med dessa oundvikliga arbeten få den historiskt betydelsefulla byggnaden för en jemförelsevis mindre betydande kostnad försatt i ett skick, som åter framhäfde dess arkitektoniska värde och komme att göra densamma till en prydnad för hufvudstaden.

I fråga om sättet för beredande af tillgång af medel till reparationskostnaden hade departementschefen, som förut samma dag tillstyrkt, att den blifvande köpeskillingen för veterinärinstitutets förra tomter måtte afsättas till en fond för anordnande af lokaler för statens embetsverk i hufvudstaden, ansett det vara öfverensstämmande med det åsyftade ändamålet med denna fond, att den erforderliga kostnaden för restaurering af den ifrågasvarande byggnaden, deruti svea hofrätt, kammarkollegium och statskontoret vore inrymda, å nämnda fond anvisades.

Kongl. Maj:t, som i proposition nämnde den 24 februari 1893 föreslagit Riksdagen att medgifva, att inflytande köpeskillingar för veterinärinstitutets förra tomter finge inlevereras till statskontoret för att derstädes förvaltas och förräntas såsom en särskild »fond för anordnande af lokaler för statens embetsverk i hufvudstaden», att af Kongl. Maj:t, efter inhemtande i hvarje fall af Riksdagens medgifvande, för sagda ändamål disponeras, hade i sammanhang dermed, i öfverensstämmelse med den af departementschefen, på sätt nyss blifvit sagdt, uttalade mening, föreslagit, att Riksdagen till utgående från nämnda fond, i den mån medel derstädes blefve tillgängliga, måtte anvisa ett belopp af 73,000 kronor till restaurering utvändigt, i öfverensstämmelse med

uppgjorda ritningar och kostnadsförslag, af det så kallade gamla kungshuset.

I skrifvelse af den 2 maj sistnämnda år hade Riksdagen anmält, att Riksdagen bifallit Kongl. Maj:ts nyssberörda förslag om afsättning af köpeskillingarne för veterinärinstitutets förra tomter till en fond för anordnande af lokaler för statens embetsverk i hufvudstaden, men att Riksdagen deremot icke funnit sig böra biträda Kongl. Maj:ts hemställan om att medel redan då måtte anvisas å den blifvande fonden för att användas till restaurering af det så kallade gamla kungshuset. Detta Riksdagens afslag hade motiverats dermed, att Riksdagen, utan att ingå i pröfning af frågan om berörda byggnads restaurering, ansett oegentligt, att utgifter anvisades från den föreslagna fonden, innan medel hunnit inflyta till densamma, hvarjemte Riksdagen ansett det icke böra förbises, att de dåvarande konjunkturerna för byggnadsföretag i hufvudstaden gäfvade anledning till det antagande, att den ifrågasatta försäljningen icke under de närmaste åren kunde vinna någon större utsträckning.

Då Riksdagens berörda beslut således icke innefattade ett definitivt afslag på förslaget om gamla kungshusets restaurering, utan allenast ett undanskjutande af frågan, till dess erforderliga medel influtit i den fond, som enligt Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut skulle bildas för anordnande af lokaler för embetsverk, hade under den der efter förflutna tiden några kostnader icke ansetts böra nedläggas på afhjelpandet, ens i någon mån, af de i ögonen fallande bristfälligheter, som det ifrågavarande huset till sitt yttre företedde. Sedan veterinärinstitutets förra tomter numera samtliga blifvit försålda och köpeskillingarne ingått till nyssberörda fond, hvilken vid 1895 års slut egt en behållning af 921,286 kronor 74 öre, förefunnes ej längre det af Riksdagen anförda hindret för afgörande af frågan om kungshusets restaurering, med afseende hvarå och då sagda hus ej gerna längre kunde lemnas i sitt nuvarande skick, som företedde bilden af ett begynnande förfall, departementschefen ansett tiden vara inne att till förnyad behandling företaga nyssnämnda fråga. I embetsskrifvelse af den 16 oktober 1896 hade departementschefen därför anmodat öfverintendentsembetet att inkomma med yttrande, huruvida nu rådande prisförhållanden i ett eller annat hänseende kunde påkalla ändring i de med embetets förut omförmälda skrifvelse af den 25 oktober 1892 insända kostnadsförslag.

Till svar härå hade öfverintendentsembetet i skrifvelse af den 10 påföljande november meddelat, att vid granskning, som inom embetet

verkstälts af de uti förenämnda kostnadsförslag ingående poster, befunnits, att detta, på grund af den väsentliga stegring i pris både å byggnadsmaterialier och å arbetsbiträden, som, sedan kostnadsförslaget i oktober månad 1892 upprättades, egt rum, under nu rådande prishöjningarna tarfvade en förhöjning af i medeltal 12 $\frac{1}{2}$ procent af de förut upptagna beloppen samt att förslaget slutsumma sålunda skulle behöfva ökas med i rundt tal 9,000 kronor, eller till 82,000 kronor; och hade embetet dervid tillika framhållit, att, om äu anledning kunde finnas att förmoda, att, innan det ifrågavarande arbetet komme till utförande, nu gällande, af den för närvarande i hufvudstaden pågående lifliga byggnadsverksamheten betingade höga pris kunde komma att något nedgå, utsigterna för ett betydligare prisfall dock icke syntes embetet så stora, att det kunde anses rådligt att vid anvisande af medel till byggnadsföretaget i fråga till dessa utsigter taga hänsyn.

Med afseende å ifrågavarande byggnads historiska betydelse och framstående läge finner utskottet önskvärdt, att en yttre restaurering af densamma måtte komma till stånd. Den plan härför, som nu blifvit framlagd, synes ock kunna i väsentliga delar godkännas, men utskottet anser dock, att vissa förenklingar, särskildt beträffande taket med dess prydnader, lämpligen borde deruti vidtagas. Härigenom skulle kostnaderna för restaureringen kunna i någon mån nedbringas, och torde med afseende härå det för ändamålet afsedda beloppet böra begränsas till 73,000 kronor eller den summa, som enligt de ursprungliga, för 1893 års Riksdag framlagda beräkningarna ansetts erforderlig. Utskottet hemställer alltså,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen medgifver, att af behållningen å fonden för anordnande af lokaler för statens embetsverk i hufvudstaden må disponeras ett belopp af 73,000 kronor till restaurering utvändigt, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med uppgjorda ritningar, af det så kallade gamla kungshuset i Stockholm.

Stockholm den 4 maj 1897.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.